

Aprobat în ședința Guvernului din _____ 2025

Decizia protocolară nr. _____/2025

Proiect

HOTĂRÂRE

privind modificarea Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Articolul I. – Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993 pentru punerea în aplicare a Legii privind ocrotirea monumentelor (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 15-17, art. 24), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Capitolul „ZONA DE CENTRU”:

(1) La compartimentul „RAIONUL CRIULENI”:

- a) pozițiile 269 și 270 se exclud;
- b) la poziția 274, în coloana a treia, textul „«Sf.»” se substituie cu textul „«Sfinții” , iar în coloana a patra, cifrele „1874” se substituie cu textul „1884-1887”;
- c) poziția 282 se exclude;
- d) poziția 286 va avea următorul cuprins:

„286.	Corjova	Biserica «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil»	1884-1886	Arhit.	N”;
-------	---------	---	-----------	--------	-----

e) la poziția 294, în coloana a treia, textul „«Acoperemîntul” se substituie cu textul „«Acoperămîntul”, iar în coloana a patra, cifrele „1922” se substituie cu textul „1912-1922”;

f) poziția 298 va avea următorul cuprins:

„298.	Dubăsarii Vechi	Biserica «Sfântul Arhanghel Mihail» și necropola familiilor Donici și Macri	1858-1861 1883 – necropola	Ist. Arhit.	N”;
-------	-----------------	---	-------------------------------	----------------	-----

g) pozițiile 301, 302 și 304 se exclud;

h) la poziția 314, în coloana a treia, textul „«Sf. Nicolae»” se substituie cu textul „«Sfântul Ierarh Nicolae»”, iar în coloana a patra, textul „Sec. XIX” se substituie cu textul „1810 – biserica; Sec. XIX”;

i) la poziția 317, în coloana a treia, textul „«Sf. Dumitru»” se substituie cu textul „«Sfântul Mare Mucenic Dumitru»”, iar în coloana a patra, cifrele „1810” se substituie cu textul „1838-1839 – biserica”;

j) la poziția 330, în coloana a treia, textul „«Acoperemîntul” se substituie cu textul „«Acoperămîntul”, iar în coloana a patra, textul „Mijl. sec. XIX” se substituie cu textul „1815-1819”;

k) la poziția 339, în coloana a treia, textul „«Sf. Spiridon»” se substituie cu textul „«Sfântul Ierarh Spiridon, făcătorul de minuni»”, iar în coloana a patra, cifrele „1802” se substituie cu textul „1798-1802 – biserica”;

l) la poziția 346, în coloana a treia, textul „«Sf.»” se substituie cu textul „«Sfânta”, iar în coloana a patra, cifrele „1892” se substituie cu textul „1889-1892”;

m) la poziția 349, în coloana a treia, textul „«Sf. Dumitru»” se substituie cu textul „«Sfântul Mare Mucenic Dumitru»”, iar în coloana a patra, cifrele „1812” se substituie cu cifrele „1850”;

n) la poziția 353, coloana a patra se completează cu textul „1912-1928 – biserica”, iar coloana a cincea se completează cu textul „Arhit.”

(2) La compartimentul „RAIONUL DUBĂSARI”:

a) poziția 405 se exclude;

b) la poziția 439, în coloana a treia, textul „«Sf. Nicolae»” se substituie cu textul „«Sfântul Ierarh Nicolae»”, iar în coloana a patra, cifrele „1908” se substituie cu textul „1890 – biserica”.

(3) La compartimentul „RAIONUL IALOVENI”, poziția 683 se exclude.

(4) La compartimentul „RAIONUL ORHEI”, poziția 1075 va avea următorul cuprins:

„1075.	Camencea	Biserica «Sfântul Gheorghe»	1926-1927	Ist. Arhit.	N”.
--------	----------	-----------------------------	-----------	----------------	-----

(5) La compartimentul „RAIONUL STRĂȘENI”, pozițiile 1375, 1378 și 1428 se exclud.

(6) La compartimentul „MUNICIPIUL CHIȘINĂU”:

a) poziția 2 va avea următorul cuprins:

„2.	Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 138	Ansamblul Catedralei Mitropolitane «Nașterea Domnului»	1830-1840	Ist. Arhit.	N”;
	Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt	Porțile Sfinte și scuarul	1840		
	Chișinău	Piața Marii Adunări Naționale	1840		

b) la poziția 14, în coloana a doua, textul „str. Mazarachi” se substituie cu textul „str. Mazarache”, iar în coloana a treia, textul „Biserica «Acoperemîntul Maicii Domnului» (fosta «Nașterea Maicii Domnului»)” se substituie cu textul „Biserica «Acoperămîntul Maicii Domnului» (fosta «Nașterea Maicii Domnului»/«Mazarache»)”;

c) poziția 15 va avea următorul cuprins:

„15.	Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 164A	Biserica «Schimbarea la Față a Mântuitorului» (fosta «Constantin și Elena»)	1900-1902	Arhit.	N”;
------	---	---	-----------	--------	-----

d) la poziția 16, în coloana a patra, cifrele „1892” se substituie cu textul „1892-1896”;

e) la poziția 17, în coloana a treia, textul „«Buna Vestire»” se substituie cu textul „«Bunavestire»”, iar în coloana a patra, cifrele „1810” se substituie cu textul „1807-1810”;

f) la poziția 18, în coloana a doua, textul „nr. 34” se substituie cu textul „nr. 4”, iar în coloana a treia, textul „«Sf. Gheorghe»” se substituie cu textul „«Sfântul Mare Mucenic Gheorghe»”;

g) poziția 19 va avea următorul cuprins:

„19.	Chișinău, bd. Traian nr. 3/1	Biserica «Sfântul Dumitru»	1890-1902	Arhit.	N”;
------	---------------------------------	----------------------------	-----------	--------	-----

h) la poziția 20, în coloana a treia, textul „«Sf. Haralampie»” se substituie cu textul „«Sfântul Haralambie»”, iar în coloana a patra, cifrele „1836” se substituie cu textul „1812-1836”;

i) poziția 21 va avea următorul cuprins:

„21.	Chișinău, str. Grigore Ureche nr. 58	Biserica «Înălțarea Domnului» («Sfânta Vinere»)	1827-1830	Artă Arhit.	N”;
		Monumente funerare	Sec. XIX-XX		

j) la poziția 22, în coloana a treia, textul „«Întîmpinarea” se substituie cu textul „«Întâmpinarea”, iar în coloana a patra, cifrele „1880” se substituie cu textul „1879-1880”;

k) pozițiile 23, 24 și 25 vor avea următorul cuprins:

„23.	Chișinău, Piața Veche nr. 8	Biserica «Sfânta Maica Domnului» (a comunității armenești)	1803-1804 (aspect actual conform reconstrucției din 1885)	Arhit. Artă	N
24.	Chișinău, str. Vlaicu Pîrcălab, nr. 42a	Biserica «Sfântul Panteleimon» (a comunității grecești)	1887-1891	Arhit. Artă	N
25.	Chișinău, str. Ciuflea, nr. 12	Catedrala Mănăstirii «Sfântul Mare Mucenic Teodor Tiron» (Biserica «Ciuflea»)	1858	Arhit.	N”;

l) la poziția 26, în coloana a patra, cifrele „1840” se substituie cu textul „1840-1843”;

m) la poziția 27, în coloana a treia, textul „Capela gimnaziului de fete al Zemstvei.” se substituie cu textul „Catedrala «Sfinții Teodor Tiron și Teodora de la Sihla» (fosta Capelă a gimnaziului de fete al Zemstvei)”, iar în coloana a patra, textul „Sf. sec. XIX” se substituie cu textul „1895-1922”;

n) la poziția 66, în coloana a doua, textul „nr. 30” se substituie cu textul „nr. 32”;

o) pozițiile 185-189, 232 și 308 vor avea următorul cuprins:

„185.	Chișinău, str. Circului nr. 6	Biserica «Sfinții Împărați Constantin și Elena»	1777	Arhit. Ist.	N
		Cimitir cu complexul de monumente	Sec. XVIII-XX	Artă	
186.	Chișinău, str. Muncești, nr. 46	Biserica «Sfânta Treime»	1852-1869	Arhit. Ist.	N
		Cimitir cu complexul de monumente	Sec. XVIII-XX	Artă	
187.	Chișinău, str. Valea Trandafirilor nr. 11	Cimitir cu complexul de monumente (sector catolic)	Sec. XVIII-XX	Ist. Artă	N
		Capela familiei Ohanowicz	1909-1922	Arhit.	
188.	Chișinău, str. Valea Trandafirilor nr. 11	Cimitir cu complexul de monumente (sector armenesc-gregorian)	Sec. VIII-XX	Ist. Artă	N
		Biserica «Învierea Domnului» (paraclis al cimitirului armenesc-gregorian)	1916	Arhit.	
189.	Chișinău, str. Milano	Cimitir cu complexul de monumente, casa ritualului de înmormântare Băit Tahara; gheniza	Sec. XIX- încep. sec. XX	Ist. Artă	N”;

„232.	Chișinău, str. Vasile Alecsandri nr. 14	Complexul de clădiri ale fostului azil pentru bătrâni «Frăția Alexandru Nevski»	1867-încep. sec. XX	Ist. Arhit.	N”;
		Biserica «Sfântul Mare Cneaz Vladimir» (fosta Biserica «Icoana Maicii Domnului, Bucuria Tuturor Scârbiților»)	1899-1900		

„308.	Chișinău	Nucleul istoric al Chișinăului cu amplasamentul cuprins între străzile Alexei Mateevici-Constantin Stere- Alexei Șciusev-Mihai Viteazul-str-la Sf. Andrei-str. Sf. Andrei-Ivan Zaikin- Albișoara-Ismail-Ștefan cel Mare și Sfânt-Ciuflea-București-Lev Tolstoi, reprezentat prin trama stradală cu fondul construit, scuarurile și monumentele păstrate în sité (vezi și: Fondul construit al străzilor...)	Jum. II sec. XV-încep. sec. XX	Ist. Urbanism Arhit. Artă	N”;
-------	----------	---	--------------------------------------	------------------------------------	-----

p) la subcompartimentul „Orașul Codru”, poziția 388 avea următorul cuprins:

„388.	Codru, str. Costiujeni nr. 3	Complexul de clădiri și parcul Spitalului de psihiatrie	Sf. sec. XIX- încep. sec. XX	Arhit. Ist.	N”;
-------	---------------------------------	--	---------------------------------	----------------	-----

		Biserica «Sfinții Trei Ierarhi» (fosta Biserica «Sfântul Alexandr Nevski»)	1904-1907		
--	--	--	-----------	--	--

q) după poziția 388 se introduce subcompartimentul „Orașul Cricova”, cu următorul cuprins:

„Orașul Cricova					
388.1.	Cricova	Complexul «Combinatul de Vinuri „Cricova” – S.A.» (galeriile fostei cariere de piatră și structurile subterane (inclusiv sălile de degustare), ansamblul construcțiilor terestre cu terenurile aferente și de peisaj geografic)	Fondat în 1952	Arhit. industrială, complex cultural-peisagistic	N”;

r) subcompartimentul „Orașul Ciorescu” va avea următorul cuprins:

„Comuna Ciorescu					
389.	<i>exclusă</i>				
390.	<i>exclusă</i>				
391.	Ciorescu	Complexul de clădiri și parcul ale fostei școli de agronomie, fondată de Ion Ciorescu	Sf. sec. XIX	Ist.	N
392.	Ciorescu	Complexul subteran de păstrare a vinului	Mijl. sec. XIX	Ist. Arhit.	N
Satul Goian					
392.1.	Goian	Casa scriitorului Ion Canna (1902-1979)	-	Istoricomemorialistic	L
393.	<i>exclusă”;</i>				

s) la subcompartimentul „Orașul Durlești”, poziția 395 va avea următorul cuprins:

„395.	Durlești, str. Alexei Mateevici nr. 8/2	Biserica «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil»	1865	Arhit.	N”;
-------	---	---	------	--------	-----

t) la subcompartimentul „Satul Cruzești”, poziția 409 va avea următorul cuprins:

„409.	Cruzești	Biserica «Acoperământul Maicii Domnului»	1931-1934	Arhit.	N”;
-------	----------	--	-----------	--------	-----

u) la subcompartimentul „Orașul Sîngera”, poziția 414 va avea următorul cuprins:

„414.	Sîngera, str. 31 August 1989 nr. 41	Biserica «Adormirea Maicii Domnului». Pictură murală	1912-1921	Arhit. Artă	N”;
-------	-------------------------------------	--	-----------	-------------	-----

v) se completează cu subcompartimentele „Satul Goianul Nou”, „Comuna Băcioi”, „Comuna Grătiești”, „Comuna Trușeni”, „Satul Budești”, „Satul Colonița”, „Satul Ghidighici”, cu următorul cuprins:

„Satul Goianul Nou					
420.	Goianul Nou, str. Vasile Alecsandri nr. 1	Biserica «Adormirea Maicii Domnului»	1825	Arhit.	N
Comuna Băcioi					
421.	Băcioi	Biserica «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil»	1866-1867	Arhit.	N
Comuna Grătiești					
422.	Grătiești, str. Alexei Mateevici nr. 5	Biserica «Sfânta Treime»	1904-1908	Arhit.	N
423.	Grătiești	Sculptură populară. La cimitir	-	Artă	L
Comuna Trușeni					
424.	Trușeni, str. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 140	Biserica «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil»	1841	Arhit.	N
Satul Budești					
425.	Budești, str. Florilor nr. 1	Biserica «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil»	1912-1942	Arhit.	N
426.	Budești	Casa geografului E. Proca (1937-1982)	-	Istoric-memorialistică	N
Satul Colonița					
427.	Colonița, str. Alexei Mateevici nr. 30	Biserica «Nașterea Maicii Domnului»	1914	Arhit.	N
Satul Ghidighici					
428.	Ghidighici	Biserica «Acoperământul Maicii Domnului»	1833	Arhit.	N
429.	Ghidighici	Sculptură populară. La cimitir	-	Artă	L”.

(7) La compartimentul „MUNICIPIUL BĂLȚI”:

a) pozițiile 7-12 vor avea următorul cuprins:

„7.	Bălți, str. Soroca nr. 109/A	Biserica «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil»	1936-1939	Ist. Arhit.	N
8.	Bălți, str. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 78	Biserica «Sfinții Apostoli Petru și Pavel»	1915-1929	Arhit.	N
9.	Bălți, str. Mircea cel Bătrân, nr. 75/A	Biserica «Sfinții Voievozi Mihail și Gavriil»	1926-1936	Arhit.	N
10.	Bălți, str. Eugene Pottier nr. 2/A	Biserica «Nașterea Maicii Domnului»	1881-1889	Arhit.	N
11.	Bălți, str. Hotinului nr. 39	Biserica «Sfântul Grigore Luminătorul Armeniei»	1910-1914	Arhit.	N
12.	Bălți, Calea Ieșilor nr. 19/1	Biserica «Sfânta Cuvioasa Parascheva»	1926-1934	Arhit.	N”;

b) la poziția 16, în coloana a doua, textul „str. Kotovski nr. 2” se substituie cu textul „str. Decebal nr. 2/A”;

c) la poziția 17, în coloana a doua, textul „str. Ștefan cel Mare nr. 58” se substituie cu textul „str. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 52”;

d) la poziția 18, în coloana a doua, textul „str. Ștefan cel Mare nr. 79” se substituie cu textul „str. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 79”;

e) la poziția 19, în coloana a treia, textul „episcopală «Sf. Împărați Constantin și Elena»” se substituie cu textul „Episcopală «Sfinții Împărați Constantin și Elena»”;

f) la poziția 20, în coloana a doua, textul „str. Ștefan cel Mare nr. 30” se substituie cu textul „str. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 30/3”, iar în coloana a treia, textul „«Sf. Nicolae»” se substituie cu textul „«Sfântul Ierarh Nicolae»”;

g) la poziția 21, coloana a doua se completează cu textul „nr. 24”, iar în coloana a patra, cifrele „1905” se substituie cu cifrele „1906”;

h) la poziția 22, în coloana a doua, textul „Ștefan cel Mare nr. 56” se substituie cu textul „Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 50”;

i) la poziția 23, în coloana a doua, textul „str. Krasnaia nr. 2” se substituie cu textul „str. Alexandru Lăpușneanu nr. 2”;

j) la poziția 24, coloana a doua, se completează cu textul „str. 31 August 1989 nr. 1”;

k) la poziția 25, în coloana a doua, textul „str. Dostoevski” se substituie cu textul „str. Fiodor Dostoevski”;

l) la poziția 26, coloana a doua se completează cu textul „str. Carol Schmidt nr. 6, nr. 12, nr. 16”, iar în coloana a treia, cuvintele „Fondul construit al străzii Schmidt” se substituie cu cuvintele „Fondul construit al străzii Carol Schmidt”;

m) la poziția 27, coloana a doua se completează cu textul „, str. Feroviarilor nr. 18/A”;

n) poziția 28 va avea următorul cuprins:

„28.	Bălți, str. Independenței nr. 36-40	Complexul de clădiri ale Universității de Stat «Alec Russo», alcătuit din clădirile fostelor licee «Ion Creangă» (pentru băieți), «Domnița Ileana» (pentru fete) și seminarial	1934-1942	Arhit.	N”;
------	---	--	-----------	--------	-----

o) la poziția 29, în coloana a doua, cuvintele „Ștefan cel Mare” se substituie cu cuvintele „Ștefan cel Mare și Sfânt”;

p) la poziția 30, în coloana a patra, cifrele „1990” se substituie cu textul „1978-1991”;

q) la poziția 31, în coloana a doua, textul „str. Iu. Gagarin” se substituie cu textul „str. A. Pușkin”;

r) la poziția 32, în coloana a doua, textul „str. Kiev” se substituie cu textul „str. Feroviarilor nr. 18/A”;

s) la poziția 38, în coloana a treia, cuvântul „Parc” se substituie cu cuvintele „Scurarul Maria”, iar în coloana a patra, cifrele „1818” se substituie cu cifrele „1869”;

t) la poziția 39, coloana a doua se completează cu textul „, str. Independenței nr. 17”;

u) la poziția 40, în coloana a doua, textul „nr. 7” se substituie cu textul „nr. 1”;

v) la poziția 42, în coloana a doua, textul „Piața Vasile Alecsandri nr. 4” se substituie cu textul „str. Independenței nr. 26”.

2. La capitolul „ZONA DE NORD” compartimentul „RAIONUL EDINETŢ”, pozițiile 667 și 939 vor avea următorul cuprins:

„667.	Edineț, str. Sfântul Vasile nr. 79	Biserica «Sfântul Vasile cel Mare»	1870	Arhit.	L”;
„939.	Hincăuți	Biserica de lemn «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil»	1806	Arhit.	N”.

Articolul II. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul hotărârii Parlamentului privind modificarea
Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat,
aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993

1. Numele inițiatorului și a autorului, precum și a participanților la elaborarea proiectului

Ministerul Culturii (în continuare - MC), responsabil de elaborarea politicilor în domeniul patrimoniului cultural.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Proiectul este elaborat în temeiul prevederilor pct. 525 din PAG, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 887/2023 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024. Proiectul hotărârii Parlamentului privind modificarea Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat (în continuare - Registru) este elaborat și se propune spre aprobarea Parlamentului în conformitate cu prevederile art. 4 alin. (2), art. 18 și art. 19 din Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Registru conține multiple date eronate privind monumentele de arhitectură înscrise într-acesta, în special referitor la *localizarea administrativă, tipul (denumirea) și cronologia* monumentelor de arhitectură.

Cauzele care au generat problema enunțată supra sunt:

- aprobarea Registrului în baza unei liste, fără a avea la bază dosare de clasare pentru fiecare dintre bunurile imobile înscrise în listă, actuale la momentul aprobării. Fapt care a condus la înscrieri eronate chiar la data aprobării statutului de monument;

- lipsa finanțării necesare pentru evidența monumentelor, respectiv, nerealizarea inventarierii și perfectării dosarelor/fișelor de evidență a monumentelor după aprobarea Registrului, ceea ce ar fi permis excluderea ulterioară a erorilor;

- neactualizarea Registrului după adoptarea Legii nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova. Fapt care face complicată accesarea informației din Registru, deoarece unele localități nu se regăsesc în componența administrativ-teritorială a raioanelor care corespundeau la 1993;

- separarea/comasarea terenurilor și modificarea adreselor bunurilor imobile, fără notificarea Ministerului Culturii;

- procedura administrativă de gestionare/ținere, inclusiv actualizare a Registrului este excesiv de împovărătoare, norma legislativă prevăzând aprobarea modificărilor prin act normativ adoptat de către Parlament.

Problema identificării bunurilor înscrise în Registru generează următoarele neconformități care impun necesitatea intervenției de actualizare a datelor:

- necoresponderea datelor din Registru cu datele din registrul bunurilor imobile, care stă la baza tuturor tranzacțiilor cu privire la circulația civilă a bunurilor imobile;

- neinformarea populației și, respectiv, impunerea operării unor acțiuni suplimentare cum ar fi solicitarea „certificatelor confirmative” privind statutul de monument al bunului imobil.

Proiectul de hotărâre este elaborat în baza examinării și comparării datelor privind corespunderea datelor din registru cu datele din registrul bunurilor imobile (localizarea și adresele), în baza cercetărilor istorice cu referire la denumiri și date cronologice, precum și ajustării cu prevederile Legii nr. 764/2001.

Proiectul nu conține modificări care pot rezulta doar urmare efectuării unor studii de inventariere cu investigații de teren.

Proiectul nu conține modificările exhaustive asupra Registrului. În acest sens, în măsura acumulării materialelor rezultate din cercetării și investigații, urmează a fi elaborate în continuare proiecte de actualizare a Registrului.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de hotărâre conține următoarele prevederi principale:

- actualizarea adresei sau, după caz completarea cu adresa atribuită bunului imobil ulterior anului 1993;
- actualizarea, completarea, corectarea denumirii monumentului;
- corectarea datelor cronologice.

Proiectul propune înscrierea în Registrul a Complexului „Combinatul de Vinuri „Cricova-S.A.” declarat obiect al patrimoniului cultural-național prin Legea 322/2003.

La compartimentul „Municipiul Chișinău” se propune completarea cu subcapitolele localităților din componența municipiului, cu reînregistrarea monumentelor care se exclud de la compartimentele raioanelor Criuleni, Dubăsari, Ialoveni și Strășeni (conform prevederilor Legii nr. 764/2001, cu modificările ulterioare), precum și modificarea datelor pentru unele poziții.

Se propun modificări următoarele poziții.

La capitolul „ZONA DE CENTRU”:

la compartimentul „Raionul Criuleni” textul pozițiilor: 274, 286, 294, 298,314, 317, 330, 339, 346, 349, 353 și 439 se modifică; pozițiile 269, 270, 282, 301, 302 și 304 se exclud, acestea fiind transferate cu actualizările datelor, la compartimentul „Municipiul Chișinău”;

la compartimentul „Raionul Dubăsari”, poziția 405 se exclude, aceasta fiind actualizată și transferată la compartimentul „Municipiul Chișinău”; textul poziției 439 se modifică;

la compartimentul „Raionul Ialoveni”, poziția 683 se exclude, aceasta fiind actualizată și transferată la compartimentul „Municipiul Chișinău”;

la compartimentul „Raionul Orhei”, poziția 1075 se modifică/corectează;

la compartimentul „Raionul Strășeni”, pozițiile 1375, 1378 și 1428 se exclud, acestea fiind transferate cu actualizările datelor, la compartimentul „Municipiul Chișinău”;

la compartimentul „Municipiul Chișinău”, se operează modificări la pozițiile: 2, 14-27, 66, 185-189, 232, 308, 388 (Codru), 395 (Durlești), 409 (Cruzești), 414 (Sîngera); se completează cu pozițiile 388.1. (orașul Cricova), 392.1. s. Goian, comuna Ciorescu), 420 (s. Goianul Nou, or. Stăuceni), 421 (Băcioi), 422 și 423 (Grătiești), 424 (Trușeni), 425 și 426 (Budești), 427 (Colonița), 428 și 429 (Ghidighici).

la compartimentul „Municipiul Bălți”, textul pozițiilor 7-12, 16-32, 38-40 și 42 se modifică.

La capitolul „ZONA DE NORD”:

la compartimentul „Raionul Edineț”, textul pozițiilor 667 și 939 se modifică.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Urmare adoptării proiectului vor fi asigurate:

- actualizarea adreselor și altor date referitor la monumentele de arhitectură înscrise în Registrul monumentelor;
- eficacitatea evidenței monumentelor.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea prevederilor proiectului de hotărâre nu necesită alocări financiare suplimentare de la bugetul de stat.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proiectul nu conține prevederi privind suportarea unor cheltuieli de persoane fizice sau juridice de drept privat.

4.4. Impactul social

Populația va beneficia de acces la informația corectă și actualizată privind bunurile imobile cu statut de monument.

Impactul asupra datelor cu caracter personal.

Nu este aplicabil.

Impactul asupra echității și egalității de gen.

Impactul asupra echității și egalității de gen nu a fost analizat dat fiind faptul lipsei influenței a prevederilor proiectului în mod diferit femeilor, bărbaților și minorităților de gen și alte aspecte ale vieții sociale.

4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Actualizarea datelor din Registrul monumentelor va facilita colaborarea între diferite părți interesate din sectorul public și sectorul privat, precum și va facilita accesul la date de interes public.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Proiectul nu transpune acte juridice ale UE.
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE
Nu este aplicabil.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind inițierea procesului de elaborare a proiectului hotărârii a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Culturii www.mc.gov.md directoriul <i>transparența</i> secțiunea <i>inițierea elaborării deciziilor</i> și pe portalul guvernamental, la adresa: https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborarii-proiectului-hotararii-de-guvern-pentru-aprobarea-proiectului-de-hotarare-a-parlamentului-privind-modificarea-registrului-monumentelor-republicii-moldova-ocrotite-de-stat-aprobat-prin-hotarirea-parlamentului-nr-15311993/13700
Proiectul hotărârii Guvernului a fost supus avizării și consultării publice conform art. 32 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative și a fost plasat pe site-urile web nominalizate supra, la adresa: https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-consultarea-publica-a-proiectului-hotararii-de-guvern-pentru-aprobarea-proiectului-de-hotarare-a-parlamentului-privind-modificarea-registrului-monumentelor-republicii-moldova-ocrotite-de-stat-aprobat-prin-hotarirea-parlamentului-nr-15311993-nr-unic-1155mc2024/13759
Proiectul este avizat conform indicației Cancelariei de Stat de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Agenția Proprietății Publice, Primăria municipiului Bălți și Primăria municipiului Chișinău. Obiecțiile și propunerile au fost incluse în sinteza la proiectul de hotărâre.
7. Concluziile expertizelor
Proiectul de hotărâre a fost supus expertizei anticorupție și juridice conform art. 36 și 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, iar rezultatele examinării acestora sunt incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Proiectul nu contravine legislației naționale, se încadrează în cadrul normativ în vigoare și nu necesită modificarea altor acte normative.
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
După adoptarea proiectului, și operarea modificărilor în Registru, anexa la Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993, Ministerul Culturii va notifica părțile interesate despre modificarea Registrului.

Ministrul culturii

Sergiu PRODAN

SINTEZA
la proiectul hotărârii Parlamentului privind modificarea
Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat,
aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993
(nr. unic 1155/MC/2024)

Participantul la avizare, consultare publică, expertizare	Nr. crt.	Conținutul obiecției, propunerii, recomandării, concluziei	Argumentarea autorului proiectului
Avizare și consultare publică			
Agencia Proprietății Publice <i>(nr. 05-04-93 din 06.01.2025)</i>	1.	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale <i>(nr. 21-268 din 20.01.2025)</i>	2.	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Primăria municipiului Chișinău <i>(nr. 1-02/2-20 din 16.01.2025)</i> <i>Ref. la compartimentul „Municipiul Chișinău” din proiect</i>	3.	<p>La subcompartimentul „Comuna Ciorescu”, poziția 392.1 „392.1. / Goian / casa scriitorului Ion Canna (1902-1979) / - / Istorico-memorialistic / L, se propune modificarea textului din coloana a șasea „L” cu textul „N”. Conform art. 18 din Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor <i>Evidența monumentelor de categorie națională se ține în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat. Respectiv, toate monumentele înscrise în Registrul prenotat sunt de categorie națională.</i></p> <p>Aceiași modificare este relevantă și pentru r. 423 și nr. 429 din compartimentul ”MUNICIPIUL CHIȘINĂU”.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Proiectul de hotărâre își propune actualizarea unor poziții din Registrul monumentelor corespunzător prevederilor Legii nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova.</p> <p>Astfel, dat fiind faptul că, monumentul vizat, înscris la poziția 405 din Compartimentul „Raionul Dubăsari”, iar conform Anexei nr. 3 la Legea nr. 764/2001, s. Goian este în componența unității administrativ-teritoriale - comuna Ciorescu, din mun. Chișinău, proiectul propune excluderea acestuia de la poziția 405 (Dubăsari) și includerea la poz. 392.1. (mun. Chișinău).</p> <p>Aceleași argumente stau și la baza includerii poziției 423 (Grătiești) și poz. 429 (Ghidighici) la compartimentul</p>

			<p>„Municipiul Chișinău”, prin transferul localităților respective din raionul Criuleni, respectiv, raionul Strășeni.</p> <p>Proiectul de hotărâre nu și propune schimbarea categoriei monumentelor după importanță, această procedură fiind posibil de a fi realizată doar prin declanșarea procedurii de schimbare a categoriei de importanță a monumentelor. Or, în adresa MC nu au fost depuse cereri de schimbare a categoriei.</p> <p>Autorul avizului interpretează eronat prevederea art. 18 din Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor, care prevede că „evidența monumentelor de categorie națională se ține în Registrul monumentelor”. Articolul respectiv nu prevede că în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat se înscriu doar monumentele de categorie națională. Astfel, legea nu interzice înscrierea monumentelor de categorie locală în același Registru, fapt care a fost realizat prin HP nr. 1531/1993 care a probat Registrul, care conține monumente clasate pentru ambele categorii – Locală (L) și națională (N).</p>
Primăria municipiului Bălți (nr.P03-09/1 din 15.01.2025) Ref. la compartimentul „Municipiul Bălți” din proiect	4.1.	<p>Pentru poziția 7: Coloana 2 se adaugă str. Sorociei 109/A; Coloana 3, textul „Biserica „Adormirea Maicii Domnului”. Cimitirul nou, cartierul Slobozia” se substituie cu textul „Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil””;</p> <p>Coloana 4, textul „Anii 30 ai sec. XX” se substituie cu textul „1936-1939”. (se dau descrieri istorice a Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”).</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate în textul proiectului și Tabelul comparativ.</p>
	4.2.	<p>Pentru poziția 9: Coloana 3, textul „Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” (a ortodocșilor de rit vechi rus)” se substituie cu textul „Biserica „Sfinții</p>	<p>Se acceptă. Modificările au fost operate în textul proiectului și Tabelul comparativ.</p>

		Voievozi Mihail și Gavriil”; Coloana 4, se adaugă textul „Anii 1926-1936”.	
	4.3.	Pentru poziția 10: Coloana 2, textul „Bălți, str. Kiev” se substituie cu „str. Eugene Pottier, nr. 21/A”; Coloana 3, textul Biserica „Sf. Arhanghel Mihail” ” se substituie cu textul „„Nașterea Maicii Domnului” ”; Coloana 4, textul „1884” se substituie cu textul „1881-1888”.	Se acceptă parțial Conform Registrului bunurilor imobile, adresa bunului imobil este str. E. Potter, nr. 2/A. Conform datelor istorice, construcția edificiului bisericii a fost finalizat în anul 1888 și sfințit la 4 februarie 1889. Modificările au fost operate în textul proiectului și Tabelul comparativ.
	4.4.	Pentru poziția 28: Coloana 3, textul „Complexul de clădiri ale Universității Pedagogice „Alec Russo”, alcătuit din clădirile fostelor licee „Ion Creangă” (teoretic de băieți), „Domnița Ileana” (teoretic de fete) și industrial. Busturile monumentale ale lui B. Glavan și A. Russo” se substituie cu textul „Complexul de clădiri ale Universității Pedagogice Alecu Russo, alcătuit din clădirile fostelor licee „Ion Creangă” (pentru băieți), liceul de fete „Domnița Ileana” (pentru fete), Școala normală (liceul seminarial, fosta Fabrică de spirt). Busturile monumentale ale lui B. Glavan și A. Russo”; Coloana 4, textul 1934-1938 se substituie cu textul 1934-1937, 1937-1942, 1896. (se dau descrieri istorice).	Se acceptă parțial La coloana a treia, textul a fost parțial modificat. Cuvântul „Pedagogice” nu se acceptă, deoarece denumirea oficială a Universității este <i>Universitatea de Stat „Alec Russo”</i> , iar pentru clădirile fostei Fabrici de spirt, în care a activat școala normală, apoi Liceul seminarial, se indică doar ca ultima destinație - liceul seminarial. Busturile sunt incluse în Registrul național al monumentelor de for public, aprobat prin Legea nr.148/2018. La fel, la coloana 4, se indică o datare generalizată a funcționării liceelor menționate la coloana 3: 1934-1942. Modificările au fost operate în textul proiectului și Tabelul comparativ.
	4.5.	Pentru poziția 38: Coloana 4, textul „1818” se substituie cu textul „1869”. (se dau descrieri istorice).	Se acceptă Modificările au fost operate în textul proiectului și Tabelul comparativ.
Avizare repetată			
Primăria municipiului Chișinău (nr. 2-01/1-1936 din 28.01.2025) Ref. la compartimentul „Municipiul Chișinău” din proiect	5.	Lipsa obiectivelor și propunerilor	

Primăria municipiului Bălți (nr.P03-09/1 din 15.01.2025) Ref. la compartimentul „Municipiul Bălți” din proiect	6.	Observație privind neconcordanța înscrisului din proiectul de hotărâre, la poziția 7 și 10, cu cel din tabelul comparativ.	Se acceptă. Este o eroare tehnică. Ajustările au fost operate la proiectul de hotărâre.
Avizare și expertizare			
Ministerul Justiției (nr.P03-15/160 din 29.01.2025)	7.1.	<p>La pct 1:</p> <p>în textul poziției 274 alin. 2, pentru corectitudine, este necesară reformularea termenului „textul” cu „cifrele” deoarece la schimbarea cumulativă a unor cifre/semne și cuvinte din conținutul textului unui act normativ, pentru exprimarea corectă, se menționează despre substituirea „textului” respectiv. Urmează a fi făcut corecția de rigoare și în alte cazuri similare din proiect.</p> <p>În textul poziției 286, pentru exprimare corespunzătoare stilului normativ, propunem substituirea termenului „inserează” cu termenul „completează” (observație valabilă pentru toate situațiile similare din proiect).</p> <p>Pentru considerente de redactare, la poziția 353, propunem reformularea normei preconizate, în redacția: „la poziția 353, coloana a patra se completează cu textul „ ; 1912-1928 – biserica”, iar coloana a cincea se completează cu textul „Arhit.””.</p> <p>Propunerea de mai sus este valabilă și pentru normele de modificare la compartimentul „Municipiul Chișinău”, referitor la pozițiile 19 (coloana a doua), 185-189, 232 (referitor la coloana a patra) și 388.</p>	Se acceptă. Modificările au fost operate în textul proiectului și Tabelul comparativ.
	7.2.	<p>La compartimentul „Municipiul Chișinău”:</p> <p>În ceea ce privește poziția 2, întrucât norma de modificare vizează mai multe intervenții aduse, sugerăm reformularea acesteia în sensul modificării în integralitate a poziției respective. În continuare textul se propune a fi în formă tabelară.</p> <p>Sugestia este valabilă, în mod corespunzător, și pentru pozițiile 15, 19, 24, 25 și 232.</p> <p>Pentru corectitudine în redactare, referitor la soluția normativă privind modificarea în textul prevăzut pentru poziția 14, propunem ca aceasta să fie scrisă, în redacția:</p> <p>„la poziția 14, în coloana a doua, textul „str. Mazarachi, ” se substituie cu textul „str. Mazarache,”, iar în coloana a treia,</p>	Se acceptă. Modificările au fost operate în textul proiectului și Tabelul comparativ.

	<p>textul „Biserica „Acoperemîntul Maicii Domnului” (fosta „Nașterea Maicii Domnului”) se substituie cu textul „Biserica „Acoperemîntul Maicii Domnului” (fosta „Nașterea Maicii Domnului” – „Mazarache”)”.</p> <p>După exemplul de mai sus urmează a fi revizuite redacțiile (normele de modificare și completare) preconizate la pozițiile 17, 18, 20-23, 27 și 308.</p> <p>Sub aspectul redactării, la textul prevăzut pentru subcompartmentul „Orașul Cricova”, propunem ca acesta să fie prevăzut, în felul următor: „se completează cu subcompartmentul „Orașul Cricova”, cu următorul cuprins:”.</p> <p><i>În continuare textul se propune a fi în formă tabelară.</i></p> <p>Sugestia o reiterăm pentru toate celelalte cazuri similare din proiect.</p> <p>În ceea ce privește subcompartmentul „Orașul Ciorescu”, textul trebuie să facă referire la expunerea acestuia într-o redacție nouă. Această observație este valabilă și pentru poziția 395 din cadrul subcompartmentului „Orașul Durlești”.</p> <p>În conținutul normei prevăzute la subcompartmentul ”Satul Cruzești”, textul „subcompartmentului „Satul Cruzești”, textul „subcompartmentul ”Satul Cruzești”” urmează a fi exclus, deoarece este inutilă menținerea acestuia.</p> <p>Privitor la normele de completare cu noile subcompartimente, în vederea evitării caracterului repetiv al cuvintelor „se completează cu subcompartmentul cu denumirea”, propunem ca normele respective să debuteze cu partea introductivă:</p> <p>„se completează cu subcompartimentele „Orașul Stăuceni”, „Comuna Băcioi”, „Comuna Grătiești”, „Comuna Trușeni”, „Satul Budești”, „Satul Colonița” și „Satul Ghidighici” cu următorul cuprins: ” În continuare urmează a se reda între ghilimele normele vizate sub formă tabelară.</p>	
7.3.	De asemenea, sub aspectul redactării, este necesară revederea normelor preconizate pentru compartimentul „Municipiul Bălți” și pct. 2, cu referire la capitolul „Zona de nord”.	<p>Se acceptă.</p> <p>Modificările au fost operate în textul proiectului și Tabelul comparativ.</p>

	7.4.	<p>Cu privire la numerotarea modificărilor propuse, se va ține cont de prevederea actuală cuprinsă la art. 52 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care stabilește că în vederea interpretării corecte și aplicării comode, punctele pot fi divizate în subpuncte care se numerotează prin adăugarea consecutivă a cifrelor arabe, până la gradul de detaliere necesar. În acest context, în ceea ce privește numerotarea/marcajul normelor în proiect, aceasta urmează a fi adusă în conformitate cu prevederea legală suscitată.</p>	<p>Se acceptă parțial. Numerotarea modificărilor propuse în proiectul hotărârii Parlamentului a fost revizuită în conformitate cu prevederile art. 51 alin. (4)-(7) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.</p>
<p>Centrul Național Anticorupție (nr.06/2/2718 din 18.02.2025)</p>	8.	<p>Concluziile expertizei: Proiectul hotărârii Guvernului privind modificarea Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993 a fost elaborat de MC, în scopul ajustării înscrierilor în Registrul monumentelor. În cadrul procesului de elaborare au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional și proiectul corespunde normelor de tehnică legislativă. Proiectul corespunde interesului public general, deoarece va contribui la corespunderea datelor din Registrul monumentelor cu: - datele din registrul bunurilor imobile; - datele obținute în baza cercetărilor istorice cu referire la denumiri și date cronologice; - prevederile Legii nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova.</p>	

Sergiu PRODAN
Ministru